

Zdaj se Martin in Jera dogovorita o tem, kakov red in napredek bodeta uvedla v hiši, kako bodeta poučevala otroke v vsem, kar je lepo, dobro in plemenito; z besedo, ta dan je bil za oba dan radosti in slave.

Martin se usrči ter sklene trdno, da bode živel pošteno in vzorno; zvečer pa mu je Jera pripravila tako večerjo, ki mu je nabolj dišala; oba pa se veselita prihodnjega jutra, ki jima bode prinesel z Božjo milostjo in pomočjo Matejevo trajni mir ter bode tem načinom odstranjena dosedanja skrb in nezadovoljnost.

Tudi predstojnik je težko pričakoval prihodnjega dne, da izvrši delo, kakeršnih je storil že mnogo. (Dalje prihi.)

Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895.

(Jakob Dimnik.)

I.

4. Razstava.

(Dalje.)

Najlepša privlačnost vse razstave je češkoslovanska vas „vesnice českoslovanska“, ki nam kaže večjo vas, sestavljena iz natančnih posnetkov kmetijskih hiš iz raznih češkoslovanskih krajev, preskrbljenih z vso notranjo opravo in pohištvom. Na sredi vasi vidiš cerkev „kostel“, preneseno iz vasi Podulšan blizu Pardubic in sicer leseno, kakoršnih ne vidiš pri nas Slovencih. Na severnem Moravskem in Šleskem imajo še zdaj po nekaterih krajih take cerkve. In tako cerkev so tudi prenesli na razstavo. Ker je vse leseno, so jo razdrli in potem zopet sestavili prav takó, kakor je bila poprej in okoli nje vse tako napravili, kakor je bilo tam, kjer je poprej stala. Pred cerkvijo teče mali potok, preko katerega prideš čez mostič. Pred cerkvijo stoji slovanska lipa, pred mostom pa križ. Cerkev je pokrita s škodljivci. Lepa je stara podoba v velikem oltarji, predočujoča nam sv. Andreja. Okoli cerkve je pokopališče, na katerem vidiš nosiljke, truge in pa križe na grobeh. Seveda se v tej cerkvi ne mašuje, ker je samo zato sem postavljena, da vidijo ljudje, kakšne cerkve so v prejšnjih časih imeli Čehi.

Pa tudi staro šolo vidiš tu iz prejšnjih časov. Mala hiša je, v kateri je vse po starem uravnano. Učitelj ti sedi za mizo, jedna učenka piše in nekaj drugih šolarjev sedi v starih klopih. To so podobe, pa tako lepo in živo napravljene, da misliš, ko vstopiš v šolo, da imajo res pouk.

Ne daleč od cerkve je mlin, kovačnica in ribarska hiša, kjer si lahko dobil od ribarskih hčerij pečenih rib. Da, celo priprosta slovaška koča te je vabila, če ti ni bilo dobro, da si si privoščil pristne slovaške slivovke za želodec par požirkov. Nizke hiše so kazale deželno priprosto življenje, kjer so se prodajali „kolači“, narodna jed češka.

Tu vidiš tudi podobe, ki predočujejo narodno nošo in narodne šege. Tam v neki hiši sedé predice; kramljaje sučejo kolovrate, vse oblečene v narodno nošo, snažno in lepo. Tu je vse židane volje in prazno oblečeno. In kako tudi ne bi, saj so — svatje. Ženin, lepo oblečen, ima za klobukom s širokimi kraji „pušelje“, kakor kako omelo, in nevesta je vsa v vencih in trakah ter lahko stopa v „nabiksanih“ škornjih z dolgimi golenicami in visokimi petami. Zopet na drugi strani vidiš, kako prideta dva v svate. Oče, z velikim dežnikom pod pazduho, stopa naprej, se spoštljivo odkrije in svojo spregovori. Mati nevestina ima precéj opraviti, oče se pa modro drži, dekleta pa skrivaj tu in tam pogleda na ženina — prihodnjega moža.

Še nekaj moramo omeniti in to je mala hišica, podobna kapelici z napisom „Valaška Madona“. To je velika slika, ali prav za prav tri slike, predočujoče Betlehem, od slovitega Adolfa Libšerja, spominjajoč nas božične narodne pesmi „Pasli ovce Valaši, na betlémské Salaši.“ Na sredni sliki je Marija z Jezuškom, katerega molijo pastirci. Marija je oblečena kakor valaške žené, pred njo klečé pastirci v belih kozuhih, obuti v opanke; ne daleč od njih vidiš mlekarso posodo. Na levi strani Marija z Jožefom, na desni nad pastirji, kateri bedijo pri svojih ovcah po noči, prikazal se jim je angelj, ki plava v jutrnji megleni zarji, da jim naznani rojstvo Jezusovo.

Hiše, ki sestavljajo češkoslovansko vas so iz različnih krajev češkoslovanskih. Poleg že omenjenih je videti tudi kmetski dom iz Tordonic, kmetsko posestvo od češko-moravske meje, hanaška hiša; kmetska hiša iz opavske okolice, hiša iz okraja tišinskega; harena (gostilna); kovačnica iz prejšnjega stoletja, v koji kovači pridno natezajo mehe in kujejo železo; hiša iz komitata Orava na visokih Karpatih; kmetsko posestvo iz vasi Čičmany; mlin; kmetski dom iz južne Češke; hiša iz okraja Jaromeř; hiša iz vzhodne Češke i. t. d. Vse hiše, oziroma domovi so obljudeni s prebivalci dotičnih krajev, od koder je hiša.

Vredno pogledati je bilo tudi staro Prago, seosebno zaradi starih rečij, ki si jih tamkaj videl, kakor orožje iz husitskih vojsk. „Staro Prago“ so za narodopisno razstavo na podlagi temeljitih študij priredili razni učenjaki, umetniki in arhitekti. Predstavlja nam malomestni nasip, kakoršen je bil koncem XVI. stoletja, natančno in v enakem slogu, kakoršen je bil tedaj. Stara Praga obsega vkupe

27 hiš in cerkev sv. Leonharda s pokopališčem. Posebno za Pražane, ki Prago dobro poznajo, je obisk „stare Prage“ uprav zanimiv.

Koncem omenjam še mali paviljon, kjer je razstavljenih 1.000.000 dvovinarskih novcev v navlašč zato narejeni omari. Poleg te je pa jednaka omara z napisom: „Za Ustředni Matice školska.“

Tu pa, seveda, niso sami novci, ampak desetice, krone, goldinarji, petaki, desetaki in še celo petdesetake in stotake sem videl v njej. Pa ne samo tu, ampak na raznih krajih razstave so bili nastavljeni nabiralniki za školsko Matico. Čehi pa tudi drugod povsodi in pri vsaki priliki nabirajo za šolsko Matico; tako n. pr. so nabrali v Narodnem Domu v Kraljevih vinogradih iste dni milijon vinarjev, katero so potem v krasno okinčanem vozu s štirimi konji vozili po mestu. Na vozu je pa sedela češka deklica v narodni noši z zastavo, na katerej je bilo zapisano: „Za Ustředni Matico školsko“.

Tako deluje češki narod za svojo mladino — za svojo prihodnjost! In zato ni čuda, da se je pospel do takó visoke omike.

To in še veliko, veliko več sem videl na razstavi; vse ostane mi pa nepozabljeno. Z navdušenostjo sem šel na pot, a še z večjo navdušenostjo in zadovoljstvom sem zapustil Prago, prepričan o kulturnem napredku Čehov in njih ljubezni do nas. Če bode le mogoče, grem l. 1905., ko priredé Čehi vseslovansko narodopisno razstavo, zopet v zlato Prago.

Nazaj grede sem se dva dni ustavil tudi na Dunaji, si ogledal v naglici najvažnejše znamenitosti Dunaja in dné 11. kimovca sem se pa vrnil zopet v Ljubljano.*)

(Dalje prih.)

Listek.

(Spisal Fr. Črnagoj.)

Potres.

(Dalje.)

Pogledam še okrog. Cerkev, župnišče in slednja hiša — vse razpokano, vse razdejano. Zarés, ubogi ljudje!

Namerim jo v sosedno vas Tacenj, da pogledam, kako se imata prijatelja mi, Boleslav in Ivan. Osobito za Ivana me je skrbelo, ki je bil komaj na poti k ozdravljenju po njegovi hudi in dolgotrajni bolezni.

Tacenj je bil nekoliko bolj v milosti pri Bogu, kakor Šmartno in Gameljne. Tudi tu so bile nekatere hiše jako zdelane, a splošen utis je ostal vendar boljši.

*) II. del: „Šolstvo“ bode opisal g. E. Gangl.